

داد و کرد

خدمات حقوق داخلی و بین الملل

www.dandk.ir

چالش های انتخاب وکیل در ایران

ویژه نامه پاییز ۱۳۹۹

فهرست مطالب

* مقدمه

* آشنایی با سیستم وکالت در ایران

* تأثیر ساختار فعلی بر بازار خدمات حقوقی

* انتخاب وکیل

* حق الزحمه وکیل

* کیفیت خدمات وکیل

* مسئولیت وکیل در قبال موکل

* سخن پایانی

مقدمه

چگونگی استفاده از خدمات و کلاً عموماً تحت تأثیر دو عامل فرهنگ عمومی و ساختار ارائه خدمات حقوقی در کشور می باشد.

در بخش فرهنگ عمومی با این مشکل بزرگ مواجه هستیم که عموماً افراد پس از اینکه با مشکل مواجه می شوند به وکیل مراجعه می نمایند. در ساختار ارائه خدمات حقوقی نیز با مشکلات متعددی از جمله اینکه پروانه وکالت صرفاً به اشخاص حقیقی اعطاء می شود، وکلا دارای صلاحیت عمومی هستند، مرجعی برای کنترل و نظارت بر کیفیت کار وکلا وجود ندارد مواجه هستیم و در مجموع هیچگونه شفافیتی وجود ندارد تا افراد امکان استفاده راحت و مناسب از خدمات این بخش را داشته باشند.

در این راهنما تلاش بر آشنا نمودن مختصر با سیستم وکالت در ایران و برشمردن مشکلاتی است که ممکن است در مسیر استفاده از خدمات وکلا با آن مواجه شد و در نهایت ارائه راه حل هایی است برای چگونگی یک انتخاب بهتر و مناسب تر.

توصیه ما این است که در صورت نیاز به خدمات حقوقی قبل از انتخاب وکیل، مطالب این راهنما به دقت مطالعه گردد تا با چالشهای مختلف آن آشنایی بیشتری پیدا شود.

آشنایی با سیستم وکالت در ایران

در حال حاضر صدور پروانه وکالت برای وکلا، به موجب «قانون کیفیت اخذ پروانه وکالت دادگستری مصوب سال ۱۳۷۶» صورت می پذیرد.

به موجب این قانون، هر سال یکبار از طریق آزمون نسبت به پذیرش کارآموزان وکالت اقدام می گردد و برای اشخاصی پروانه وکالت صادر می شود که دارای مدرک لیسانس یا بالاتر در رشته حقوق یا فقه و مبانی حقوق اسلامی باشند.

به پذیرفته شدگان پس از طی یک دوره کارآموزی یک ساله و امتحان مجدد، پروانه وکالت پایه یک دادگستری اعطاء می شود.

اعتبار پروانه وکالت سه سال است و اگر وکیل مرتکب تخلفاتی که برای وکلا در این قانون مشخص شده نگردد، می تواند پس از آن نسبت به تمدید پروانه وکالت خود اقدام و از مزایای قانونی آن بهره مند شود. با توجه به این قانون می توان ویژگی های ذیل را برای سیستم وکالت در ایران احصاء نمود:

- ۱- پروانه وکالت فقط به اشخاص حقیقی داده می شود و برای شرکت ها و موسسات صادر نمی گردد.
- ۲- برای تقاضای پروانه وکالت، دارا بودن مدرک لیسانس حقوق یا فقه و مبانی حقوق اسلامی از هر یک از دانشگاه های مورد تأیید آموزش عالی کفایت.
- ۳- پس از صدور پروانه وکالت، وکیل دادگستری، دارای صلاحیت عام و پذیرش کلیه پرونده های حقوقی و کیفری و ارائه مشاوره حقوقی در تمام موضوعات می باشد.

۴- هیچگونه طبقه‌بندی بر اساس دانش، تجربه و تخصص وجود ندارد و همه وکلا دارای صلاحیت مساوی هستند.

۵- پس از صدور پروانه وکالت، هیچگونه بازآموزی یا تعهد به گذراندن دوره‌های علمی یا تخصصی وجود ندارد و صرفاً چنانچه وکیل هیچ کدام از تخلفاتی را که در قانون اخذ کیفیت پروانه وکالت ذکر شده، مرتکب نشده باشد پروانه وی تمدید می‌گردد.

۶- هیچگونه ساختار و تشکیلات قانونی برای نظارت بر کیفیت خدمات وکلا وجود ندارد و صرفاً در صورت تخلفات قانونی وکلا مورد پیگرد قرار می‌گیرند.

۷- بهای خدمات با توافق طرفین تعیین می‌شود و چنانچه توافقی در بین نباشد، بر مبنای تعرفه‌ای محاسبه می‌گردد که از طرف قوه قضائیه تصویب و ابلاغ شده است.

ویژگی‌های ذکرشده در ساختار ارائه خدمات حقوقی توسط وکلا موجب شده است که اولاً بازار ارائه خدمات حقوقی با مشکلات جدی مواجه باشد و اشخاص برای انتخاب وکیل مناسب دچار سرگردانی شوند.

تأثیر ساختار فعلی وکالت بر بازار خدمات حقوقی

ویژگی‌هایی که در بند بالا برای سیستم وکالت بر شمرده شد موجب تأثیرات منفی متعددی بر بازار ارائه خدمات حقوقی شده است که در ادامه به بعضی از مهم این موارد اشاره خواهد شد:

۱- توسعه نیافتگی ساختار ارائه خدمات حقوقی و عدم هماهنگی آن با بسیاری از نیازهای روز کسب و کار و اقتصاد کشور. از آنجا که پروانه وکالت فقط به اشخاص حقیقی اعطاء می‌گردد، شرکت‌های حقوقی که بتوانند هماهنگ با نیازهای اقتصادی روز حرکت نموده و خدمات مورد نیاز در این بخش را به صاحبان سرمایه و کسب و کارها ارائه نمایند، تشکیل نشده است.

۲- به دلیل کفایت دارا بودن صلاحیت عمومی، عدم نیاز به تخصص و بازآموزی و توسعه دانش و تجربه برای تمدید پروانه وکالت، بسیاری از وکلا فاقد تخصص و مهارت‌های لازم برای ارائه خدمات حقوقی هستند و این امر موجب نزول کیفیت خدمات در این بخش شده است.

۳- به دلیل نبود ساختار و تشکیلات برای نظارت و کنترل کیفی فعالیت وکلا، و همچنین عدم اطلاعات رسانی لازم به مصرف‌کنندگان خدمات حقوقی، انتخاب و کیل مناسب برای متقاضیان دشوار شده و از طرفی سطح اعتماد عمومی به خدمات پائین آمده و موجبات نوعی بدبینی را فراهم آورده است.

۴- با توجه به فقدان طبقه بندی و صلاحیت عمومی وکلا، مقررات یا رویه‌های شفافی در خصوص قیمت‌گذاری خدمات وجود ندارد که این موضوع نیز خود سبب سردرگمی بیشتر متقاضیان و در نتیجه زمینه عدم اعتماد بیشتر را فراهم آورده است. موارد ذکر شده و عوامل متعدد دیگری از این قبیل، میان وکلا و صاحبان کسب و کار فاصله ایجاد کرده است که این فاصله لطمه فراوان به هر دو بخش اقتصادی و خدمات حقوقی را موجب شده است.

انواع خدمات حقوقی

خدمات حقوقی را می توان به دو بخش اصلی تقسیم کرد:

- بخش اول که مشاوره حقوقی است و با هدف انطباق با قانون و تنظیم روابط حقوقی صورت می پذیرد و جنبه پیشگیرانه دارد.

- بخش دوم حل و فصل اختلافات است که پس از بروز مشکل با سازوکارهای موجود قانونی مانند داوری، دادگاه ها و دیگر مراجع ذیربط انجام می شود.

برای ارائه خدمات نوع اول، احتیاج به داشتن پروانه و کالت نیست و همه کسانی که دانش و تجربه حقوقی دارند می توانند به ارائه این خدمات بپردازند. اما برای خدمات بخش دوم، جهت حضور و دفاع در دادگاه ها باید نسبت به انتخاب و کیل دادگستری اقدام نمود. از زاویه دانش و تجربه، کسانی صلاحیت ارائه خدمات مشاوره حقوقی را دارا هستند که علاوه بر دانش و تجربه حقوقی، نسبت به آن بخش از اقتصاد یا صنعت دارای اطلاعات کافی بوده و آشنایی با فرایندها و رویه های حاکم بر آن بخش را داشته باشند تا بتوانند با در نظر گرفتن همه شرایط حاکم بر صنعت و اقتصاد در بخش مربوطه، نسبت به ارائه راهکارهای حقوقی مناسب اقدام نمایند. با این وصف، به عنوان مثال، مشاور حقوقی در صنعت نفت و گاز باید دارای تجربه کار در این بخش بوده و با ساختار اقتصادی و سازمانی این بخش کاملاً آشنا باشد. اما در بخش دفاع در دادگاه ها، موضوع مهم علاوه بر دانش حقوقی، تسلط شخص به تکنیک ها و مهارت های دفاع و همچنین برخورداری از هنر و کالت و توانایی های فردی از جمله قدرت بیان، قدرت استدلال، کاریزمای فردی و مواردی از این قبیل می باشد.

انتخاب وکیل

بزرگترین چالش امروز بازار خدمات حقوقی، موضوع انتخاب وکیل است. با توجه به توضیحاتی که در مورد وضعیت موجود سیستم وکالت در ایران ارائه گردید و فقدان صلاحیت‌های تخصصی و طبقه‌بندی وکلا، اساساً موضوع انتخاب وکیل با چالش بزرگی همراه است.

در حال حاضر افراد به صورت سنتی و صرفاً بر مبنای شناخت اتفاقی فردی یا توصیه‌ی افراد ثالث، مبادرت به انتخاب وکیل می‌نمایند. متأسفانه تاکنون ساز و کارهایی که قابلیت اتکاء و اعتماد داشته باشند نیز برای کمک به انتخاب افراد ایجاد نشده‌اند.

کانون وکلا در سامانه‌ی کانون، صرفاً به اعلام مشخصات وکلای دارای پروانه وکالت اکتفا نموده است و سامانه‌هایی ایجاد شده است که وکلایی را به مردم معرفی می‌نمایند اما متأسفانه هیچگونه مسئولیتی در قبال معرفی وکیل به عهده نمی‌گیرند و برای انتخاب و معرفی وکلا نیز در این سامانه‌ها هیچگونه ضابطه‌ای وجود ندارد. در نتیجه انتخاب از این مسیر، کاملاً غیرقابل اعتماد است. شیوه‌ی دیگر معرفی توانایی‌های وکلا، از راه وب‌سایت‌های شخصی وکلا است که نه امکان بررسی این همه سایت وجود دارد و نه می‌توان به این وب‌سایت‌ها و محتویات آن‌ها اعتماد نمود.

تنها مسیر مطمئن در وضعیت موجود، اعتماد به مؤسسات حقوقی است که از خدمات وکلای متعددی بهره‌مند بوده و به دنبال برندسازی در بازار خدمات حقوقی هستند. این مؤسسات مسئولیت رفتار وکلای عضو خود را می‌پذیرند و از این حیث کنترل کامل بر کیفیت کار و رفتار حرفه‌ای آنان دارند.

حق الزحمه وكيل

بعد از انتخاب وکیل، محاسبهٔ بهای خدمات حقوقی نیز از چالش‌های بزرگ استفاده از اینگونه خدمات است.

از آنجا که ماهیت این خدمات بسیار متفاوت و کیفیت آن نیز با توجه به تجربه و دانش وکلا بسیار متفاوت می‌باشد، تعیین تعرفه برای این نوع خدمات، قابلیت عملی و اجرایی ندارد و بر همین مبنا تعیین بهای خدمات به توافق طرفین ارجاع شده و صرفاً در صورتی که توافقی وجود نداشته باشد، معیار محاسبه، تعرفهٔ تصویب شده از طرف قوهٔ قضائیه خواهد بود. به دلایلی که ذکر شد، این تعرفه عملاً قابل استفاده در بازار خدمات حقوقی نمی‌باشد.

در مورد حق الزحمهٔ وکیل، توجه به نکات ذیل می‌تواند سودمند باشد:

- ۱- در صورت نیاز به خدمات مشاوره به صورت مداوم، حق الزحمه بر مبنای هر ساعت مشاوره تعیین گردد.
- ۲- خدمات مربوط به مواردی مانند تنظیم قرارداد یا نگارش لایحه و دادخواست به صورت مبلغ مقطوع توافق شود.
- ۳- حق الوکاله دادگاه‌ها با توجه به مراحل مختلف دادرسی تقسیم شود و حق الزحمه مرحلهٔ بدوی، تجدیدنظر و اجرای حکم تفکیک شود.

کیفیت خدمات وکیل

پس از انتخاب وکیل و توافق در حق الزحمه، نوبت انجام کار با کیفیت مطلوب توسط وکیل است. متأسفانه برای نظارت و کنترل کیفیت خدمات وکیل هیچگونه سازوکار مشخصی وجود ندارد و از آنجا که سیستم دفاتر خدمات حقوقی عموماً به صورت فردی اداره می‌شود، لذا شخص وکیل همهٔ امور را در اختیار دارد و در خصوص چگونگی خدمات و نحوهٔ گزارش دهی به موکل، شخصاً تصمیم‌گیری می‌نماید. متأسفانه مشاهده می‌شود که به دلیل عدم شفافیت و کلا در فرایند ارائهٔ خدمات، نه تنها امکان کنترل و نظارت وجود ندارد بلکه موجب ابهام بیشتر نیز شده و زمینهٔ بی‌اعتمادی را برای موکلین فراهم می‌نماید. نبود صلاحیت‌های تخصصی و همچنین رتبه‌بندی و کلا نیز این مشکل را حادتر نموده است.

یکی از اهداف تشکیل مؤسسات حقوقی مدرن پاسخ به این مشکل و بهبود این وضعیت است. در این مؤسسات در وهلهٔ نخست دپارتمان‌های تخصصی ایجاد می‌گردد تا وکلای متخصص برای خدمات مورد نظر به کارگرفته شوند. ضمن اینکه سازوکارهایی برای نظارت بر فرایند کار توسط وکلای طراحی و پیش‌بینی می‌شود و وکلا ملزم به رعایت استانداردهای پیش‌بینی شده می‌گردند.

مؤسسه دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و پاسخگوی رفتار و کلا می‌باشد. به جهت حفظ اعتبار و حسن شهرت برند، تمام برنامه‌ها در راستای جلب رضایت مشتریان طراحی و اجرا می‌گردند. با توجه به موارد ذکرشده، توصیهٔ مؤکد بر استفاده از خدمات این مؤسسات است و به لحاظ محدود بودن آن‌ها، امکان بررسی و انتخاب مؤسسهٔ برتر به راحتی امکان‌پذیر است.

مسئولیت وکیل در قبال موکل

تعهد وکیل در قبال موکل، تعهد در بکارگیری دانش و تجربه در حدود متعارف و چهارچوب توافق انجام شده بین طرفین است. وکلا موظف به انجام تعهدات قانونی خود و همچنین رعایت مفاد قرارداد فی مابین می باشند. اعمالی که به عنوان تخلفات انتظامی وکلا محسوب می شوند در لایحه قانونی استقلال کانون وکلای دادگستری، احصاء شده اند. از جمله این موارد که به تعهدات وکیل در قبال موکل ارتباط دارند عبارتند از:

- عدم حضور در جلسات دادگاه بدون عذر موجه.
- عدم ارائه رسید در قبال وجوه، اموال و اسناد دریافتی از موکل.
- تحصیل وجه یا مال یا سند دیگری زائد بر حق الوکاله قراردادی.
- عدم اعلام استعفاء به موکل یا استعفاء در زمانی که موکل مجال کافی برای معرفی وکیل جدید ندارد.
- عدم آگاه نمودن موکل به منظور پرداخت هزینه های پرونده که موجب تضییع حق موکل گردد.
- افشاء اسرار موکل.
- عدم تحویل یک نسخه از وکالتنامه به موکل.
- انتقال قرارداد حق الوکاله به دیگری.

مرجع رسیدگی به تخلفات وکلای دادگستری، دادسرای انتظامی کانون وکلا می باشد که در محل کانون وکلای دادگستری مرکز مستقر است و در صورتی که موکل شکایتی از وکیل در موارد فوق یا موارد دیگری که در قانون پیش بینی شده است داشته باشد، می تواند شکایت خود را به این مرجع تسلیم نماید.

سخن پایانی

تردیدى نیست که رفع تمام چالش‌های ذکر شده و بهینه‌سازی آن‌ها، امکان‌ارائه هر چه بهتر و بیشتر خدمات حقوقی و وظیفه و کلای دادگستری و نهاد و کالت می‌باشد. مؤسسه خدمات حقوق و تجارت بین‌الملل داد و خرد، بر پایه تجربه و آگاهی کامل بنیانگذار مؤسسه و همکاران، با در نظر گرفتن تمام چالش‌های اساسی ذکر شده، تشکیل شده است. مؤسسه، مسئولیت انتخاب و کیل متخصص و باتجربه را پذیرفته و نظارت و کنترل بر رفتار وی را در کل فرایند اجرای کار عهده‌دار می‌شود. همچنین زمینه شفافیت و اطلاع‌رسانی کامل به موکل فراهم گردیده است تا بتواند در هر گام، از اقدامات و کلا مطلع شده و ضمناً نظرات خود را نیز اعلام نماید.

در تعیین بهای خدمات نیز تلاش شده است که عمده عوامل مؤثر بر قیمت مشخص، و بر مبنای این عوامل و میزان تأثیر هر کدام در بهای خدمات نسبت به اعلام قیمت اقدام گردد.

ساختار ارائه خدمات در مؤسسه داد و خرد به صورت سازمانی بوده و با توجه به نیازهای روز شرکت‌های بزرگ، زیرساخت‌های لازم برای ارائه خدمات و پذیرش پروژه‌های بزرگ حقوقی فراهم شده است.

با توجه به نیاز کسب و کارها به خدمات حقوقی متفاوت و متنوع، دپارتمان‌های تخصصی ایجاد و با توجه به ماهیت موضع ارجاع شده از وکلای باتجربه و متخصص در آن بخش استفاده می‌گردد.

در مجموع، تلاش مؤسسه داد و خرد بر آن است که با ایجاد یک برند حقوقی سازمانی، زمینه رفع بسیاری از مشکلاتی که متقاضیان خدمات حقوقی با آن مواجه هستند را فراهم آورده و همپای مؤسسات حقوقی بزرگ در دنیا به ارائه خدمات مرتبط، مطابق با استانداردهای جهانی بپردازد.

Daad&Kherad

International Law Firm

 [www.linkedin.com-company-daad-kherad-law-firm](https://www.linkedin.com/company-daad-kherad-law-firm)

 [@daadandkherad](https://www.instagram.com/daadandkherad)